

STUDIEORDNING
for
Den sociale diplomuddannelse
Revideret november 2013

Indhold

1	Indledning	3
2	Uddannelsens formål	3
3	Uddannelsens varighed	3
4	Uddannelsens titel	4
5	Adgangskrav	4
6	Uddannelsens mål for læringsudbytte, struktur og indhold	4
6.1	Uddannelsens mål for læringsudbytte.....	4
6.2	Uddannelsens struktur	5
7	Afgangsprojekt	6
7.1	Læringsmål for afgangsprojektet	7
7.2	Udarbejdelse af afgangsprojekt	7
8	Uddannelsens pædagogiske tilrettelæggelse	7
8.1	Undervisnings- og arbejdsformer	8
8.2	Evaluering.....	8
9	Prøver og bedømmelse	8
10	Merit	8
11	Censorkorps	9
12	Studievejledning	9
13	Klager og dispensation	9
14	Overgangsordninger	10
15	Retsgrundlag	10
Bilag 1	”Obligatoriske moduler”	11
	Modul Ob1: Videnskabsteori og teorier om sociale forhold.....	11
	Modul Ob2: Projekt- og udviklingsarbejde, dokumentation og evaluering	12
Bilag 2	”Valgfrie moduler inden for uddannelsens faglige område”	13
	Modul Vf1: Organisation, forandring og socialt arbejdes praksis	13
	Modul Vf2: Tilgange og metoder i det tværprofessionelle/tværasektorielle samarbejde	14
	Modul Vf3: Teorier og modeller for kommunikation	15
	Modul Vf4: Teorier og perspektiver på supervision som metode i socialt arbejde	15
	Modul Vf5: Metoder i supervision indenfor socialt arbejde	16
	Modul Vf6: Praktikvejledning for socialrådgivere	17
	Modul Vf7: Myndighed og leverandør på børne- og ungeområdet.....	18
	Modul Vf8: Omsætning og implementering af teori og metode i socialt arbejde	19
	Modul Vf9: Udvikling og formidling i seksualvejledning	20
	Modul Vf10: Forebyggelse af seksuelle overgreb på børn anbragt udenfor hjemmet	21
	Modul Vf11: Seksuelle overgreb mod mennesker med handicap – fokus på forebyggelse og behandling	22
	Modul Vf12: Inklusions- og eksklusionsprocesser for socialt udsatte børn, unge og/eller voksne	23
	Modul Vf13: Metoder i socialt arbejde med inklusions- og eksklusionsprocesser for udsatte børn, unge og/eller voksne	24
	Modul Vf14: Problemstillinger og teoretiske perspektiver i relation til en udvalgt målgruppe.....	25
	Modul Vf15: Udvalgte metoder i socialt arbejde i relation til en udvalgt målgruppe.....	26

Modul Vf16: Perspektiver på socialt arbejde i relation til æresrelaterede konflikter	27
Bilag 3 "Uddannelsesretninger og retningspecifikke moduler"	28
Uddannelsesretning: Børn og unge	28
Modul Rs1: Teoretiske perspektiver i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier	29
Modul Rs2: Metoder i arbejdet med udsatte børn, unge og familier	30
Uddannelsesretning: Demens	31
Modul Rs3: Aldring og demens	31
Modul Rs4: Samspillet mellem etik, jura og psykologi i arbejdet med ældre og demente	32
Uddannelsesretning: Seksualvejledning	33
Modul Rs5: Teoretiske begreber og perspektiver i seksualvejledning	34
Modul Rs6: Metoder i seksualvejledning	35
Uddannelsesretning: Rusmiddel	36
Modul Rs7: Socialt arbejde på rusmiddelområdet, udvalgte socialfaglige problemstillinger og teoretiske perspektiver	36
Modul Rs8: Metoder i socialfagligt arbejde på rusmiddelområdet	38
Bilag 4 "Prøveformer og prøvers tilrettelæggelse	39
Oversigt og gennemgang af generelle og særlige prøvebestemmelser samt prøveformer	

1 Indledning

Den sociale diplomuddannelse er en erhvervsrettet videregående uddannelse udbudt efter lov om erhvervsrettede grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne (VfV-loven) og efter bestemmelserne om tilrettelæggelse af deltidsuddannelser i lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v. Uddannelsen er omfattet af reglerne i Undervisningsministeriets bekendtgørelse om diplomuddannelser.

Uddannelsen hører under det samfundsfaglige, økonomiske og merkantile fagområde i bekendtgørelse om diplomuddannelser.

Studieordningen er udarbejdet i fællesskab af de institutioner, som er godkendt af Undervisningsministeriet til udbud af denne uddannelse. Studieordningen finder anvendelse for alle godkendte udbud af uddannelsen, og ændringer i studieordningen kan kun foretages i et samarbejde mellem de udbydende institutioner.

Følgende uddannelsesinstitutioner er ved denne studieordnings ikrafttræden godkendt til udbud af Den sociale diplomuddannelse:

- Professionshøjskolen Metropol
- Professionshøjskolen University College Lillebælt
- Professionshøjskolen University College Syddanmark
- Professionshøjskolen VIA University College

Ved udarbejdelse af den fælles studieordning og væsentlige ændringer heraf tager institutionerne kontakt til aftagerne og øvrige interessenter samt indhenter en udtalelse fra censorformandskabet, jf. eksamensbekendtgørelsen.

Studieordningen og væsentlige ændringer heraf træder i kraft ved et studieårs begyndelse og skal indeholde de fornødne overgangsordninger.

Studieordningen har virkning fra 01.07.2011.

2 Uddannelsens formål

Formålet med Den sociale diplomuddannelse er at give deltagere med praktisk erfaring en teoretisk viden om og forståelse for centrale socialfaglige temaer, den samfundsmæssige kontekst for socialt arbejdes praksis samt opdateret viden om og erfaring med anvendelse af forskellige metoder i socialt arbejde. Uddannelsen sigter mod at uddanne den studerende til at forbinde teori, videnskabelig analyse og refleksion med konkrete problemstillinger i socialfaglig praksis. Det er endvidere uddannelsens formål at skabe grundlag for, at den studerende kan igangsætte udviklingsarbejde internt i organisationen og i et tværfagligt/tværasektorielt perspektiv og implementere forskellige evaluering- og dokumentationsmetoder i det daglige arbejde og i udviklingsarbejde.

Formålet ligger inden for fagområdets formål, som fastsat i bekendtgørelse om diplomuddannelser.

3 Uddannelsens varighed

Uddannelsen er normeret til 1 studenterårsværk. 1 studenterårsværk er en heltidsstuderendes arbejde i 1 år og svarer til 60 ECTS-point (European Credit Transfer System).

ECTS-point er en talmæssig angivelse for den totale arbejdsbelastning, som gennemførelsen af en uddannelse eller et modul er normeret til. I studenterårsværket er indregnet arbejdsbelastningen ved alle former for uddannelsesaktiviteter, der knytter sig til uddannelsen eller modulet, herunder skemalagt undervisning, selvstudie, projektarbejde, udarbejdelse af skriftlige opgaver, øvelser og cases, samt eksaminer og andre bedømmelser.

4 Uddannelsens titel

Den sociale diplomuddannelse giver den uddannede ret til at anvende betegnelsen Diplom i Socialt arbejde (soc.d), og den engelske betegnelse er Diploma of Social Work jf. bekendtgørelse for diplomuddannelser bilag 1.

5 Adgangskrav

Adgang til optagelse på Den sociale diplomuddannelse eller enkelte moduler herfra er betinget af, at ansøgeren har gennemført en relevant adgangsgivende uddannelse mindst på niveau med en erhvervsakademiuddannelse eller en relevant videregående voksenuddannelse (VVU) samt at ansøger har mindst 2 års relevant erhvervserfaring efter gennemført adgangsgivende uddannelse. Institutionen kan optage ansøgere, der ikke har gennemført en relevant adgangsgivende uddannelse som ovenfor nævnt, men som ud fra en konkret vurdering skønnes at have uddannelsesmæssige forudsætninger, der kan sidestilles hermed.

Institutionen optager endvidere ansøgere, der efter individuel kompetencevurdering i § 15 a i lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne har realkompetencer, der anerkendes som svarende til adgangsbetingelserne.

6 Uddannelsens mål for læringsudbytte, struktur og indhold

Den sociale diplomuddannelse er inddelt i uddannelsesretninger og er modulopdelt. Den studerende kan gennemføre diplomuddannelsen rettet mod en faglig videreuddannelse svarende til en af uddannelsesretningerne – eller gennemføre uddannelsen uden retning med en valgfri specialisering på tværs af valgfrie moduler og uddannelsesretninger.

6.1 Uddannelsens mål for læringsudbytte

Viden

Viden om og forståelse af det sociale arbejdes anvendte teorier og metoder samt relationen til praksis.

Kan reflektere over disse teoriers og metoders anvendelse i og betydning for praksis.

Opnår viden om relevant forskning og kan reflektere over anvendelse af forskningsresultater på området.

Færdigheder

Anvende teorier og metoder til analyse af praktiske og teoretiske problemstillinger.

Undersøge, beskrive og vurdere relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde.

Begrunde valg af metoder og handlinger i konkrete socialfaglige problemstillinger.

Formidle praksisnære problemstillinger, handlinger og metoder til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i arbejdssammenhænge.

Indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar indenfor rammerne af en socialfaglig professionel etik.

Udvikle egen socialfaglige praksis og tage initiativ til udvikling af arbejdspladsens praksis.

6.2 Uddannelsens struktur

Den sociale diplomuddannelse omfatter to obligatoriske moduler, på henholdsvis 10 og 5 ECTS-point samt et afgangspjækt svarende til 15 ECTS-point, der afslutter uddannelsen. De obligatoriske moduler er fælles uafhængig af om den studerende vælger Den sociale diplomuddannelse med uddannelsesretning eller med valgfri specialisering, og de obligatoriske moduler skal sammen med retningspecifikke og/eller valgfrie moduler gennemføres og bestås før eksamen på afgangspjæktet.

Uddannelsen er tilrettelagt med 4 uddannelsesretninger, hvoraf den studerende kan vælge én med henblik på retningsbetegnelse.

Vælger den studerende ikke mindst 20 ECTS-point inden for én uddannelsesretning, gennemføres uddannelsen som Den sociale diplomuddannelse med valgfri specialisering (uden retning).

Enkeltstående moduler

Hvert modul er en afgrænset faglig enhed, der kan studeres selvstændigt.

Illustration af diplomuddannelsens struktur

Diplomuddannelse m. uddannelsesretninger

Obligatorisk modul 10 ECTS
Retningspecifikt modul 10 ECTS
Retningspecifikt modul 10 ECTS
Valgmodul/er (å 5 eller 10 ECTS) 10 ECTS
Obligatorisk modul 5 ECTS
Afgangspjækt 15 ECTS

Diplomuddannelse m. valgfri specialisering

Obligatorisk modul 10 ECTS
Valgmoduler 30 ECTS
Obligatorisk modul 5 ECTS
Afgangspjækt 15 ECTS

Obligatoriske moduler jf. bilag 1

Uddannelsens obligatoriske moduler, der er fælles for alle studerende, uanset uddannelsesretning, omfatter i alt 15 ECTS-point.

For uddybning af læringsmål, indhold og omfang af de obligatoriske moduler henvises til bilag 1.

Valgfrie moduler jf. bilag 2

Uddannelsen omfatter valgfrie moduler, der for den enkelte studerende skal udgøre i alt 10-30 ECTS-point.

For uddybning af læringsmål, indhold og omfang af de valgfrie moduler inden for uddannelsens faglige område henvises til bilag 2.

Den studerende der vælger Den sociale diplomuddannelse med valgfri specialisering (dvs. uden retning) kan også vælge retningsspecifikke moduler som et eller flere af pågældendes valgfrie moduler.

Den studerende kan desuden vælge moduler fra andre diplomuddannelser, dog højst 15 ECTS-point. Institutionen vejleder om valg af moduler uden for uddannelsens faglige område.

For den studerende der har valgt Den sociale diplomuddannelse med valgfri specialisering (dvs. uden retning) udgør valgfrie moduler 30 ECTS-point. For den studerende der har valgt Den sociale diplomuddannelse med retning udgør valgfrie moduler 10 ECTS-point, og disse kan vælges fra andre diplomuddannelser.

Uddannelsesretninger jf. bilag 3

Uddannelsen omfatter 4 uddannelsesretninger, hvoraf den studerende kan vælge én. Hver uddannelsesretning er sammensat af et antal retningsspecifikke moduler, der for den enkelte studerende samlet skal omfatte 20 ECTS-point.

For uddybende beskrivelser af uddannelsesretningerne, deres mål for læringsudbytte og retningsbetegnelse samt titel, læringsmål, indhold og omfang af de retningsspecifikke moduler henvises til bilag 3.

Afgangsprojekt

Afgangsprojektet på 15 ECTS-point afslutter uddannelsen. Afgangsprojektet skal dokumentere, at uddannelsens mål for læringsudbytte er opnået. Afgangsprojektets emne skal ligge inden for uddannelsens faglige område og formuleres, så eventuelle valgfag uden for uddannelsens faglige område inddrages. Institutionen godkender emnet.

Forudsætningen for indstilling til prøve i afgangprojektet i Den sociale diplomuddannelse er

- at alle moduler er bestået, inden afgangprojektet indleveres til bedømmelse, og
- at moduler svarende til mindst 10 ECTS-point er afsluttet med ekstern prøve.

Afgangsprojektet afsluttes med ekstern prøve.

Det påhviler den studerende at dokumentere, at de opfylder disse krav.

7 Afgangsprojekt

Formål:

At den studerende gennem udarbejdelse af et projekt fordyber sig i et afgrænset relevant emne, der afspejler uddannelsens/uddannelsesretningens formål.

Indhold:

- Integration af praksiserfaring, teori og udviklingsorientering
- Udvalgelse, analyse, diskussion og vurdering i f.t. udvalgte problemstillinger
- Formidling af komplekse problemstillinger
- Udvikling af egne professionelle praksisnære kompetencer

7.1 Læringsmål for afgangsprojektet

Viden

Forståelse af teorier om udviklingsarbejde, forsknings- og undersøgelsesmetoder samt evaluering i socialt arbejde.

Forståelse af det sociale arbejdes anvendte teorier og metoder samt relationen til praksis.

Reflektere over disse teoriers og metoders anvendelse i og betydning for praksis i socialt arbejde.

Færdigheder

Anvende teorier og metoder til analyse af praktiske og teoretiske problemstillinger i socialt arbejde
Mestre de færdigheder, der knytter sig til beskæftigelse indenfor eget faglige område (jf. målbeskrivelse under de enkelte moduler).

Mestre undersøgelsesmetoder i relation til relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde, herunder evaluering.

Formidle praksisnære problemstillinger, handlinger og metoder til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede problemstillinger i socialt arbejde.

Påtage sig ansvar for igangsættelse af udviklingsarbejde internt i organisationen og i et tværfagligt/tværasektorielt perspektiv indenfor rammerne af en professionel etik.

Udvikle egen praksis i relation til en valgt retning eller specialisering.

7.2 Udarbejdelse af afgangsprøve

Afgangsprøven skal være problemorienteret og forankret i praksis og skal omhandle et relevant emne indenfor uddannelsens målsætning.

Der lægges vægt på en systematisk behandling af en udvalgt problemstilling, omfattende såvel problemidentificering, analyse, teoretisk perspektivering og konkrete handleanvisninger, herunder muligheder for udviklingsarbejde.

I prøven kan den studerende udføre egen empiri i form af undersøgelser, evalueringer og lignende.

Prøven kan udføres i grupper eller individuelt.

Den studerende vil modtage vejledning i prøveperioden.

Betingelser for godkendelse af emnevalg, vejledning, information om vejledertimer m.v. vil fremgå af udbyderinstitutionens studiemateriale.

Bedømmelse

Afgangsprøven afsluttes med en ekstern prøve.

8 Uddannelsens pædagogiske tilrettelæggelse

8.1 Undervisnings- og arbejdsformer

Undervisningens indhold er lagt an på, at den faglighed, som de studerende repræsenterer, inddrages direkte i undervisningen og danner udgangspunkt for et tværfagligt samarbejde mellem de studerende og mellem de studerende og underviserne.

Undervisningen veksler mellem forelæsning, kursusform med dialog og diskussion, gruppearbejde og gruppeøvelser samt individuelle studier til fordybelse og omsætning af viden.

Pædagogisk sigtes der mod en undervisning, der er tilrettelagt sådan, at den bevæger sig fra et overordnet teoretisk niveau mod et mere konkret praksisniveau. Den pædagogiske form tilsiger, at den studerende opnår viden på en lang række områder samtidig med, at den studerendes viden fra praksis styrkes via træning i videnskabelig og tværfaglig analyse og metode. Der lægges vægt på, at de studerendes egne erfaringer inddrages i undervisningen med henblik på at styrke den studerendes faglige og personlige udvikling.

8.2 Evaluering

Formålet med evaluering er at dokumentere og udvikle kvaliteten af uddannelsen. Evalueringen sigter mod at kvalificere de studerendes læring såvel teoretisk som professionsfagligt. Udbyderinstitutionen fastlægger selv omfang og struktur.

9 Prøver og bedømmelse

Alle moduler i diplomuddannelsen afsluttes med eksamen/prøve med bedømmelse efter gældende karakterskala i karakterbekendtgørelse.

Minimum 25 ECTS point, herunder afgangprojektet, skal afsluttes med eksterne prøver.

Det påhviler den studerende at dokumentere, at de opfylder disse krav.

Det første obligatoriske modul, Videnskabsteori og teorier om sociale forhold, bedømmes med eksternt censur.

Regler om evt. framelding fremgår af udbyderinstitutionens studiemateriale.

Bedømmelsesformerne er mundtlige eller skriftlige eller en kombination af disse. For alle prøver skal der foreligge kriterier og rammer, disse præsenteres i udbyderinstitutionens studiemateriale. Hver prøve består for sig. Beståede prøver kan ikke tages om.

Eksamensbevis for det enkelte modul udstedes af udbyderinstitutionen til den studerende. Den udbyder, hvor den studerende indstiller sig til afgangprojektet, udsteder et samlet bevis for hele uddannelsen suppleret med et Diploma Supplement.

Forudsætningen for indstilling til prøve i afgangprojektet i Den sociale diplomuddannelse er at moduler svarende til 45 ECTS-point er beståede, inden afgangprojektet indleveres til bedømmelse.

10 Merit

Beståede uddannelseselementer fra anden dansk eller udenlandsk videregående uddannelse kan efter udbyderinstitutionens afgørelse i det enkelte tilfælde træde i stedet for uddannelseselementer,

der er omfattet af Bekendtgørelse om diplomuddannelser. Afgørelsen træffes på grundlag af en faglig vurdering af ækvivalensen mellem de berørte uddannelseselementer.

11 Censorkorps

Den sociale diplomuddannelse benytter det af Undervisningsministeriet godkendte censorkorps for det samfundsfaglige, økonomiske og merkantile fagområde.

12 Studievejledning

Studievejledning skal støtte den studerende i uddannelsesforløbet fra valg af uddannelse til gennemførelse af uddannelsen og forudsætter aktiv henvendelse fra både studievejleder og studerende.

Hensigten med studievejledning er at hjælpe den studerende til at skabe gennemsigtighed i uddannelsen og øge muligheden for at træffe begrundede valg i forhold til egen læring og trivsel.

13 Klager og dispensation

Klager

Klager vedrørende eksamensbedømmelser følger bestemmelserne i Bekendtgørelsen om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser. Klager over øvrige forhold behandles efter reglerne i bekendtgørelse om diplomuddannelser.

Klage over forhold ved prøven indgives individuelt af eksaminanden til institutionen, senest 2 uger efter, at bedømmelsen af prøven er bekendtgjort. Klagen skal være skriftlig og begrundet.

Der kan klages over prøven, når klagen vedrører:

- 1) Eksaminationsgrundlaget (spørgsmål, opgaver og lignende) og dets forhold til uddannelsens mål og krav
- 2) Prøveforløbet eller
- 3) Bedømmelsen.

Klagen forelægges herefter for oprindelige bedømmere. Frist for bedømmernes udtalelser er 2 uger. Klageren får lejlighed til at kommentere udtalelserne inden for en frist af 1 uge. Afgørelse af klager træffes af institutionen og meddeles klageren og bedømmerne. Afgørelsen træffes på grundlag af bedømmernes faglige udtalelser og klagerens kommentarer til udtalelsen.

Afgørelsen, der er skriftlig og begrundet, omfatter én af flg. muligheder:

1. En ny bedømmelse (ombedømmelse), dog ikke ved mundtlige prøver
2. Tilbud om ny prøve (omprøve)
3. At klageren ikke får medhold

Kun når bedømmerne er enige om det, kan udbyderinstitutionens afgørelse gå ud på, at klageren ikke får medhold.

Går afgørelsen ud på tilbud om ombedømmelse eller omprøve, skal klageren informeres om, at ombedømmelse eller omprøve kan resultere i en lavere karakter. Accept af tilbud om omprøve eller ombedømmelse skal ske senest to uger efter, meddelelse om afgørelsen er afgivet.

Klageren kan skriftligt anke afgørelsen vedrørende faglige spørgsmål for et af udbyderinstitutionen nedsat ankenævn inden for en frist af to uger efter at klageren er gjort bekendt med afgørelsen.

Dispensation

Den enkelte uddannelsesinstitution kan dispensere fra de regler i studieordningen, der alene er fastsat af udbyderinstitutionerne, når det er begrundet i særlige forhold.

14 Overgangsordninger

Udbyderinstitutionerne er forpligtede til at sikre, at de studerende kan færdiggøre deres uddannelse. Der er udarbejdet overgangsordning, som sikrer dette, og der tilbydes vejledning.

Der tilbydes særlige forløb i tilknytning til den enkelte studerendes afgangsprøve, således at det sikres, at det samlede studieforløb for den enkelte studerende udgør minimum 60 ECTS-point.

Alle moduler der starter efter 1.7.2011 følger herværende studieordning. Studerende der er påbegyndt diplomuddannelse på tidligere studieordning tager sine ECTS points med over. Studerende der ønsker at få et samlet studieforløb på minimum 60 ECTS point, og der eventuelt mangler ECTS points (1-4 ECTS point, afhængig af hvor mange moduler man har gennemført på tidligere studieordning), tilbydes af udbyderinstitutionen deltagelse i synopsisseminar og/eller lignende i tilknytning til den studerendes afgangsprøve.

15 Retsgrundlag

Studieordningens retsgrundlag udgøres af:

- 1) Bekendtgørelse om diplomuddannelser
- 2) Bekendtgørelse af lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne
- 3) Bekendtgørelse af lov om åben uddannelse (erhvervsrettet voksenuddannelse) m.v.
- 4) Bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede uddannelser
- 5) Bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse
- 6) Bekendtgørelse om fleksible forløb inden for videregående uddannelse for voksne

Retsgrundlaget kan læses på adressen www.retsinfo.dk

Bilag 1 Obligatoriske moduler

Bilag 1 gennemgår læringsmål, indhold og omfang af de obligatoriske moduler.

Modul Ob1: Videnskabsteori og teorier om sociale forhold

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende:

- bliver i stand til at forbinde videnskabelig analyse og refleksion med konkrete problemstillinger i socialt arbejdes praksis
- opnår forståelse for sociale og samfundsmæssige forhold, der påvirker udviklingen af socialt arbejdes praksis
- får kendskab til og forståelse for professionsrelevant forskning
- kan reflektere over videnskabsidealer i en professionskontekst, samt magt og etik i relation til socialt arbejde.

Indhold:

Videnskabsteoretiske grundpositioner.

Videnskab, viden og refleksivitet.

Filosofi og Etik.

Sammenhænge mellem professionel viden, magt og etik.

Sociale og samfundsmæssige vilkår for udviklingen af socialt arbejdes praksis.

Professionsrelevant forskning samt relevante videnskabsteoretiske implikationer.

Læringsmål:

Viden

Opnå viden om videnskabsteoretiske grundpositioner.

Forstå udviklingen af socialt arbejdes kundskabsgrundlag og udvalgte videnskabelige teorier i relation til socialt arbejde.

Kendskab til professionsrelevant forskning.

Kendskab til sammenhænge mellem professionel viden, magt og etik.

Færdigheder

Beskrive og vurdere udvalgte videnskabsteoretiske grundpositioner, forskning og teorier om sociale forhold til analyse af konkrete problemstillinger i socialt arbejdes praksis.

Reflektere over magt og etiske dilemmaer i socialt arbejde.

Kompetencer

Håndtere videnskabsteoretiske problemstillinger og problemstillinger om samfundsmæssige forhold i socialt arbejdes praksis.

Håndtere filosofiske og etiske problemstillinger samt reflektere over magtperspektiver i socialt arbejdes praksis.

Bedømmelse

Modulet bedømmes med ekstern censur.

Modul Ob2: Projekt- og udviklingsarbejde, dokumentation og evaluering

ECTS-point: 5

Formål:

Målet er at gøre den studerende i stand til at igangsætte og planlægge udviklingsarbejde samt vurdere og planlægge forskellige evaluerings- og dokumentationsmetoder.

Indhold:

Projekt- og udviklingsopgaver.

Dokumentations- og evalueringsmetoder.

Undersøgelsesmetoder.

Rollen som intern udvikler/undersøger/evaluator i egen organisation.

Læringsmål:

Viden

Opnå teoretisk indsigt i og metodisk forståelse for udviklingsarbejde, evaluering og undersøgelsesmetoder i socialt arbejde.

Færdigheder

Kunne vurdere viden fra andres udviklingsprojekter, evalueringer og undersøgelser i relation til relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde.

Kompetencer

Kunne planlægge udviklingsprojekter, evalueringer og undersøgelser i relation til relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde.

Bilag 2 Valgfrie moduler inden for uddannelsens faglige område

Bilag 2 gennemgår læringsmål, indhold og omfang af de valgfrie moduler.

Illustration af strukturen for diplomuddannelse med valgfri specialisering

Obligatorisk modul 10 ECTS
Valgmoduler (kan både vælges blandt de valgfri moduler i bilag 2 og de retningspecifikke moduler i bilag 3) 30 ECTS
Obligatorisk modul 5 ECTS
Afgangsprojekt 15 ECTS

Modul Vf1: Organisation, forandring og socialt arbejdes praksis

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende opnår indsigt i den samfundsmæssige kontekst og organisering af socialt arbejdes praksis samt forståelse for organisationsteori og organisationsudvikling.

Indhold:

Centrale organisationsteorier og organisatoriske perspektiver som grundlag for forståelse af kultur, magt, strategi og styring, individ, samspil og konflikt.

Samfundsmæssig kontekst, organisatoriske niveauer og udvikling af socialt arbejdes organisering.

Samspillet mellem offentlige og private organisationer af relevans for socialt arbejdes praksis.

Forandring i og på tværs af organisationer.

Læringsmål:

Viden

Viden om organisationsteori, organisationer og organisationsudvikling i relation til det socialfaglige felt.

Indsigt i den samfundsmæssige organisering og udvikling af socialt arbejde.

Identificere og analysere organisatoriske problemstillinger i relation til socialt arbejdes praksis samt refleksion over problemstillinger og handlemuligheder.

Færdigheder

Anvende begreber og teorier samt analyser af organisatoriske og styringsmæssige problemstillinger i relation til socialt arbejdes praksis.

Vurdere væsentlige aspekter om organisering og styring inden for det socialfaglige arbejde og begrunde valg af løsningsmodeller.

Beskrive og analysere organisatoriske problemstillinger.

Kompetencer

Håndtere organisatoriske og styringsmæssige problemstillinger med henblik på udvikling af egen praksis.

Reflektere over muligheden for at indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med henblik på at påtage sig ansvar for udvikling af samarbejdet.

Modul Vf2: Tilgange og metoder i det tværprofessionelle/tværasektorielle samarbejde

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende opnår forståelse for muligheder og udfordringer i det tværprofessionelle samarbejde samt redskaber og kompetencer til koordinering og udvikling af det tværfaglige og tværasektorielle samarbejde.

Indhold:

Professionsforståelse som udgangspunkt for tværprofessionelt samarbejde i den offentlige sektor.

Brugerinddragelse i det tværprofessionelle samarbejde.

Rammesætning og design af tværprofessionelle samarbejdsflader bl.a. tværfaglige teams og tværprofessionelle netværk.

Koordinering af tværfagligt/tværasektorielt samarbejde

Det tværprofessionelle samarbejde som grundlag for udvikling af egen praksis.

Læringsmål:

Viden:

Indsigt i velfærdsprofessionernes historie, udvikling og roller i det sociale, det pædagogiske og/eller det sundhedsfaglige felt.

Forståelse for rammesætning og design af tværprofessionelle/tværasektorielle samarbejdsflader.

Identificere og konkretisere veje til brugerinddragelse i det tværfaglige og tværprofessionelle samarbejde.

Færdigheder:

Beskrive og analysere problemstillinger i tværfagligt og tværasektorielt samarbejde.

På baggrund af en forståelse af velfærdsprofessionelles roller, selvforståelse og organisatoriske forankring pege på muligheder for en styrkelse af tværfaglige og tværprofessionelle samarbejdsprocesser.

Kompetencer

Anvende metoder til en styrkelse af det tværfaglige og tværprofessionelle samarbejde.

Modul Vf3: Teorier og modeller for kommunikation

ECTS-point: 10

Formål:

At styrke den studerendes kompetence i forhold til kommunikation i relation til socialfagligt arbejdes praksis

Indhold:

Kommunikationsteorier og metoder i socialt arbejde på teoretisk og praktisk niveau, herunder sociologiske og psykologiske perspektiver på kommunikation
Kommunikation som kontekst-, situations- og relationsafhængig
Metoder til analyse af kommunikation og konflikt
Planlægning, udvikling og evaluering af egen professionelle kommunikation, herunder kommunikation i forhold til samarbejdsrelationer.

Læringsmål:

Viden

Viden om kommunikationsteorier og metoder.

Viden om teorier om kommunikation, konfliktteori og forskellige konfliktløsningsmodeller, herunder forskellige sociologiske og psykologiske perspektiver på kommunikation.

Har indsigt i og forståelse for forskellige kommunikative strategier og handlemuligheder i relation til socialt arbejdes praksis.

Færdigheder

Tilegne sig viden om og færdigheder i forskellige kommunikationsredskaber.

Begrunde og udvælge relevante kommunikative strategier, konfliktløsningsmodeller og handlemuligheder i relation til udvalgte målgrupper.

Kompetencer

Anvende teori og metode i relation til komplekse praktiske problemstillinger inden for kommunikation og konfliktløsning i relation til socialt arbejdes praksis.

Igangsætte og støtte kommunikative forandrings- og udviklingsprocesser.

Kan udvikle kommunikation og samarbejdsrelationer i og uden for eget fagområde.

Modul Vf4: Teorier og perspektiver på supervision som metode i socialt arbejde

ECTS-point: 10

Formål:

Tilegner sig - og udvikler indsigt i supervisionsteori- og metode, med særlig vægt på anvendelse af supervision inden for socialt arbejde.

Indhold:

Teorier om supervision i forhold til udvikling af socialt arbejde.

Anvendelse af supervision som forandrings- og interventionsproces.

Definition og afgrænsning af supervision i forhold til sparring, vejledning, rådgivning, konsultation, coaching og terapi.

Den overordnede kontrakt i supervisions- og organisationsammenhænge.

Roller og ansvarsområder hos supervisor og supervisand

Foci i supervisionsprocessen: Klientaspekter; behandlerstrategier; relationen; modoverføring; parallelprocesser; organisationsperspektiv.

Læringsmål:**Viden**

Supervisionens forskellige teoretiske tilgange til supervision ud fra en eklektisk tilgang, inspireret af flere teoretiske tilgange, bl.a. den systemiske, den psykodynamiske og den kognitive tænkning.

Afgrænsning af supervisionsmetoder fra tilgrænsende metoder såsom sparring, vejledning, konsultation, coaching og terapi.

Fokuspunkter i supervisionsprocessen.

Færdigheder

Omsætte teorier og perspektiver på supervision i relation til udvikling af det sociale arbejde.

Udvælge og begrunde valg af supervisionsmetoder.

Kompetencer

Differentiere de forskellige teoretiske tilgange til supervision.

Omsætte forskellige analysemodeller i en supervisions-praksis.

Anvende det teoretiske begrebsapparat i et udviklingsperspektiv på individ og gruppeniveau.

Anvende kollegial supervision som professionelle udviklingsforløb i organisatoriske sammenhænge.

Modul Vf5: Metoder i supervision indenfor socialt arbejde

ECTS-point: 10

Formål:

Udvikle kompetence til at tilrettelægge og yde supervision af enkeltindivider og/eller grupper indenfor socialt arbejde, bredt forstået.

Indhold:

Centrale temaer i supervision og supervisors arbejde, f.eks. kontrakt.

Processen i den fagfaglige dialog: At være støttende, udfordrende, igangsættende. At give rum for reflektive læreprocesser.

Interpersonelle relationers betydning for en supervisionsgruppe.

Anvendelse af supervisionsgruppens ressourcer til gavn for supervisionsprocessen.

Reflekterende team – og principper for almindelig gruppesamtale.

Metoder i gruppesupervision.

Sekundær traumatisering. Følelsesmæssig påvirkethed i sager med eksempelvis tab og traumatiske oplevelser.

Kollegial-/ intern-/eller ekstern supervision og metodernes betydning for supervisorrollen.

Arbejde med – og træning i forskellige modellers implementering og forankring i en organisation.

Læringsmål:

Viden

Viden om forskellige supervisionsmetoder og deres teoretiske grundlag.

Viden om forskellige supervisorroller, og hvilke kompetencer disse fordrer.

Viden om supervision på individ og gruppeniveau, herunder indsigt i gruppedynamiske processer.

Viden om supervision som fælles faglig videngenererings metode.

Viden om teorier og metoder om sekundær traumatisering og udbrændthed.

Færdigheder

Kan modtage og give supervision indenfor socialt arbejde.

Kan etablere selvstændige, individuelle supervisionsforløb.

Kan igangsætte kollegial supervision på arbejdspladsen.

Kompetencer

Udvælge relevante supervisionsmetoder og etablere en supervision, bestemt af individet, gruppen og institutionen, med henblik på at skabe grundlag for udvikling i det sociale arbejde.

Kan udvikle og lede supervisionsmetoder med henblik på at implementere og forankre supervision i den enkelte organisation med fælles faglig videngenerering for øje, baseret på indsigt i institutionelle rammer og deres indflydelse på supervisionens implementering samt betydning for supervisionens lærende og udviklende element.

Modul Vf6: Praktikvejledning for socialrådgivere

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende gennem integration af praksiserfaringer og en udviklingsbaseret tilgang opnår viden og kompetence som vejleder, underviser og bedømmer inden for socialrådgiveruddannelsens uddannelsespraktik

Indhold:

Socialrådgiverprofessionen.

Underviser- og vejlederprofessionalitet.

Undervisnings- og læreprocesser relateret til praktikforløb.

Vejledning og bedømmelse, herunder den studerendes egen praksis som praktikvejleder.

Læringsmål:

Viden

Viden om socialrådgiverprofessionens historiske, politiske og samfundsmæssige kontekst.

Viden om undervisnings- og læreprocesser relateret til læring i praksis.

Viden om teorier, metoder og redskaber til vejledning, evaluering og bedømmelse samt refleksioner herover.

Færdigheder

Opnå færdigheder i vejledning af praktikanter.

Kan relatere opnået viden om læring i praksis til at gennemføre overvejelser om planlægningen af et praktikforløb.

Kan anvende, vurdere og begrunde overvejelser om relevante teorier, begreber, videnskabelig litteratur og eventuelt praksiserfaringer i relation til planlægning af praktikforløbet og identifikation af problemstillinger samt opstille mulige løsninger.

Kan formidle emner relateret til socialrådgivning og socialt arbejde til både samarbejdsparter og studerende/ praktikanter.

Kompetencer

Opnå kompetence til selvstændigt at kunne udvikle, planlægge, gennemføre og evaluere praktikforløb for studerende på socialrådgiveruddannelsen.

Kan med en teoretisk forankring reflektere over og udvikle egen praksis i forhold til praktikvejlederrollen, herunder vurdere egne forudsætninger for at være praktikvejleder.

Modul Vf7: Myndighed og leverandør på børne- og ungeområdet

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende gennem integration af praksiserfaring og en udviklingsbaseret tilgang får

- viden, metoder og redskaber til at støtte implementering af lovgivningen på børne- og ungeområdet og kendskab til den tilgrænsende lovgivning,
- viden om og forståelse af det juridiske grundlag for arbejdet som myndighed og leverandør, herunder myndighedens og leverandørens ansvar og roller i det tværfaglige samarbejde,
- forståelse for de organisatoriske rammer inden for børne- og ungeområdet, og
- praktiske værktøjer til anvendelse af socialfaglig viden i sagsbehandlingen, herunder anvendelse af socialfaglige analyse i forbindelse med udarbejdelse af undersøgelse, handleplan og behandlingsplan.

Indhold:

Lovgrundlag og retskilder.

Organisationsforståelse på børne- og ungeområdet.

Økonomistyring og inddragelse af økonomiovervejelser i myndighedssagsbehandlingen.

Myndighedsudøvelse og arbejdet som leverandør af indsatser.

Samarbejdet mellem leverandør og myndighed, ansvar og roller.

Tværfagligt samarbejde.

Den socialfaglige undersøgelse, handleplaner og behandlingsplaner.

Magtforholdet myndighed/leverandør/borger.

Læringsmål:

Viden

Opnå viden om og forståelse af det juridiske grundlag for arbejdet som myndighed og leverandør på det sociale område.

Opnå viden om og forståelse af de centrale lovregler for sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet samt tilgrænsende lovgivning.

Opnå viden om og forståelse af metoder og redskaber til at støtte en implementering af den gældende lovgivning og børnepolitik.

Refleksion over ansvar og roller som myndighed og leverandør på børne- og ungeområdet, samt indsigt i de organisatoriske rammer på børne- og ungeområdet.

Refleksion over magtforholdet myndighed/leverandør/borger.

Viden om og forståelse for økonomistyring og inddragelse af økonomiovervejelser i sagsbehandlingen.

Færdigheder

Anvende værktøjer til praktisk og konkret anvendelse af juraen og den socialfaglige viden i sagsbehandlingen.

Anvende socialfaglige analyse i forbindelse med udarbejdelse af undersøgelse, handleplan og behandlingsplan.

Kompetencer

Håndtere praksisnære problemstillinger og metoder i rollen som henholdsvis myndighedsperson og leverandør.

Håndtere rollen som henholdsvis myndighed og leverandør i det tværfaglige samarbejde.

Håndtere samarbejde mellem myndighed, leverandør og brugere.

Modul Vf8: Omsætning og implementering af teori og metode i socialt arbejde

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende

- opnår faglige og professionelle kompetencer i konsulentrollens mangfoldighed
- bliver i stand til at skabe muligheder for faglig udvikling og dialog i og uden for egen organisation
- får en sikker fornemmelse af virkemidler og de redskaber en nøgleperson, leder og konsulent kan betjene sig af i sit daglige arbejde
- bliver en væsentlig aktør i implementering og forankring af forsknings- og praksisbaseret viden på arbejdspladsen.

Indhold:

Indsigt i uddannelsens muligheder i et individuelt, organisatorisk og læringsperspektiv.

Metoder til at skabe forandring og forankring, individuelt og i et organisatorisk perspektiv.

Konsulentrollen i den daglige funktion.

Konsulenten i tværfagligt og tværorganisatorisk samspil.

Udviklings- og kvalitetsfremmende metoder, også til dokumentation.
Organisatoriske strategier for at skabe og vedligeholde trivsel og udviklingsmuligheder

Læringsmål:

Viden

Indsigt i udviklings- og kvalitetsfremmende metoder og metoder til dokumentation.
Indsigt i og refleksion over egne handlekompetencer med udgangspunkt i kommunikations- og læringsteori og faglig specialisering.

Færdigheder

Beskrive, analysere og vurdere egne handlekompetencer i forhold til at kunne redegøre for hvordan der kan foretages interventioner på det tværfaglige sociale område.

Skabe forandring hos sig selv og andre – og kunne give et signalement af konsulentrollen.

Strukturere egen læring og udvikle evner til at reflektere over egen professionelle tilgang til intervention.

Udvikle sin kompetenceprofil i et individuelt, organisatorisk læringsperspektiv.

Formidle viden struktureret og forståeligt i både skriftlig og mundtlig form.

Kompetencer

Indgå som konsulent i et tværfagligt og tværororganisatorisk samspil.

Design og iværksætte nye projekter og skabe en tværfaglig accept og forankring heraf.

Opnå redskaber og skabe grundlag for forankring af nye projekter i egen organisation.

Modul Vf9: Udvikling og formidling i seksualvejledning

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende

- opnår identitet som seksualvejleder.
- opnår kompetence i at reflektere over holdninger, moral og etik i relation til seksualvejledning.
- opnår kompetence i formidling, undervisning, supervision, vejledning og rådgivning om seksualitet til forskellige målgrupper.
- kan skelne mellem rådgivning/vejledning versus terapi/behandling.
- opnår kompetence i at implementere seksualpolitik i relevante sammenhæng.
- opnår kompetence i at søge og vurdere viden om seksualitet og seksualvejledning.

Indhold:

Etik, holdninger og identitet.

Supervision, vejledning & rådgivning.

Rollespil som pædagogisk metode.

Informationsteknologi, kommunikation og seksualitet.

Formidling af tabuiserede emner.

Læringsmål:

Viden

Forståelse og refleksion over holdninger, moral og etik i relation til seksualvejledning.
Viden om teorier, metoder og praksis relateret til udvikling og formidling af seksualvejledning.

Færdigheder

Mestre respektfuld og empatisk kommunikation om seksualitet/tabuiserede emner.
Mestre supervision, vejledning, rådgivning og støtte til hjælpepersoner i deres arbejde omkring seksualitet.
Mestre planlægning og gennemførelse af seksualfaglige kurser, foredrag og temadage for hjælpepersoner, kolleger og pårørende.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i formidlings-, undervisnings-, superviserende-, vejledende- eller rådgivende sammenhænge.
Kan samarbejde fagligt og tværfagligt samt kunne henvise og formidle kontakt til andre fagpersoner.
Kan udvikle egen praksis inden for formidling af seksualvejledning.

Modul Vf10: Forebyggelse af seksuelle overgreb på børn anbragt udenfor hjemmet

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende

- får generel viden som bygger på forskning i ind- og udland om seksuelle overgreb mod børn og unge, herunder børn med handicap,
- får indsigt i hvad der sikrer børn og unge anbragt uden for hjemmet et forebyggende opvækstmiljø,
- kan forebygge, tidligt opspore, identificere, håndtere, støtte og behandle børn og unge, herunder børn med handicap, der har været eller er i fare for at blive udsat for seksuelle overgreb og seksuelle krænkelser,
- kan støtte børn og unge, herunder børn med handicap, som har en seksuel grænseoverskridende adfærd,
- kan udforme målsætninger og retningslinjer, der kan understøtte en kvalificeret pædagogisk støtte og juridisk korrekt håndtering af sager om seksuelle overgreb med fokus på barnet, og
- kan indgå i et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde omkring forebyggelse og behandling af seksuelle overgreb mod børn.

Indhold:

Viden om seksuelle overgreb mod børn og unge, herunder begrebsafklaring og omfang.
Viden om forebyggelse, tidlig opsporing af seksuelle overgreb mod børn og unge, herunder børn og unge med handicap.
Viden om støtte og behandling af børn og unge, der har været eller er i risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb.

Viden om forebyggelse, tidlig opsporing, støtte og behandling til børn og unge med bekymrende seksuel adfærd.

Særlige forhold der gør sig gældende for børn med handicap.

Etik, herunder professionalismisme og faglighed omkring arbejdet med seksuelle overgreb mod børn og unge, herunder børn med handicap.

Tværfagligt og tværsektorielt samarbejde.

Udformning af politikker og beredskabsplaner på området.

Omsætning af faglig viden, politikker og beredskabsplaner til daglig pædagogisk praksis.

Retslige forhold.

Læringsmål:

Viden

Viden om forebyggelse, tidlig opsporing, identifikation, håndtering og behandling af børn og unge, herunder børn med handicap, der har været eller er i fare for at blive udsat for seksuelle overgreb, samt refleksioner over egen praksis i relation hertil.

Viden om relevante nationale og internationale forskningsresultater inden for området.

Viden om relevant lovgivning på området.

Færdigheder

Mestre de færdigheder, der knytter sig til at identificere, forebygge, håndtere og støtte ved seksuelle overgreb mod børn og unge, herunder børn med handicap samt i forhold til børn med bekymrende seksuel adfærd.

Analysere og vurdere teoretiske og praksisnære problemstillinger ift. overgreb og bekymrende seksuel adfærd og begrunde de valgte handlinger/løsninger.

Formidle praksisnære og faglige problemstillinger samt løsninger i organisationen, til samarbejdspartnere og brugere m.fl.

Kompetencer

Udvikle handlingskompetence indenfor forskellige metoder til forebyggelse, håndtering og støtte – dette i samarbejde med kollegaer og brugere.

Håndtere tilrettelæggelse af et udviklende opvækstmiljø for børn og unge anbragt uden for eget hjem, som sikrer forebyggelse og behandling af seksuelle overgreb og bekymrende seksuel adfærd.

Kunne udvikle egen praksis i relation til specialiseringen.

Modul Vf11: Seksuelle overgreb mod mennesker med handicap – fokus på forebyggelse og behandling

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende kan

- forebygge, identificere, håndtere og støtte mennesker med handicap, der har været eller er i fare for at blive udsat for seksuelle overgreb, og
- udforme målsætninger og arbejde med retningslinjer ift forebyggelse og behandling af seksuelle overgreb mod mennesker med handicap, eksempelvis i forvaltningsregi og i bo- og dagtilbud mv.

Indhold:

Viden om seksuelle overgreb.
Forebyggelse af seksuelle overgreb.
Særlige forhold der gør sig gældende for mennesker med handicap.
Etik og seksuelle overgreb overfor mennesker med handicap.
Strafferetslige forhold.

Læringsmål:**Viden**

Viden om forebyggelse, identifikation, håndtering og behandling af mennesker med handicap, der har været eller er i fare for at blive udsat for seksuelle overgreb, samt refleksioner over egen praksis i relation hertil.

Viden om relevante nationale og internationale forskningsresultater inden for området.

Viden om relevant lovgivning på området.

Færdigheder

Mestre de færdigheder der knytter sig til at forebygge, håndtere og støtte ved seksuelle overgreb mod mennesker med handicap.

Vurdere teoretiske og praksisnære problemstillinger ift. overgreb og begrunde de valgte handlinger/løsninger.

Formidle praksisnære og faglige problemstillinger og løsninger til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Udvikle handlingskompetence indenfor forskellige metoder til forebyggelse.

Udvikle forebyggelsestiltag i samarbejde med kollegaer og brugere.

Udvikle egen praksis i relation til specialiseringen.

Modul Vf12: Inklusions- og eksklusionsprocesser for socialt udsatte børn, unge og/eller voksne

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende tilegner sig viden om inklusions- og eksklusionsprocesser i forhold til socialt udsatte børn, unge og/eller voksne.

Indhold:

Teorier om inklusions- og eksklusionsprocesser, herunder marginaliserings og udstødningsprocesser.

Inklusions og eksklusionsbegreber i et internationalt og historisk perspektiv, herunder internationale konventioner.

Inklusions- og eksklusionsprocesser i et socialpolitisk og et organisatorisk perspektiv.

Hverdagslivsteorier i forhold til diskurser i socialt arbejde.

Medborgerskabsteorier.

Identitetspolitiske teorier.

Etik og menneskesyn.

Læringsmål:

Viden

Viden om inklusions- og eksklusionsprocesser.

Forståelse af inklusions- og eksklusionsprocessers betydning i forhold til socialt arbejdes praksis.

Indsigt i det konkrete felt, som inklusions- og eksklusionsprocesser udspiller sig i, samt refleksioner over disse processers betydning for socialt arbejdes praksis.

Færdigheder

Mestre analyse og vurdering af teoretiske og praksisnære problemstillinger i et konkret felt med udgangspunkt i undersøgelser, forskning og teorier om inklusions- og eksklusionsprocesser.

Kompetencer

Håndtere inklusions- og eksklusionsprocesser i socialt arbejdes praksis indenfor et konkret felt.

Modul Vf13: Metoder i socialt arbejde med inklusions- og eksklusionsprocesser for udsatte børn, unge og/eller voksne

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende erhverver kendskab til nyere forskningsviden om udsatte børn, unge og/eller voksne samt styrker sine faglige og personlige kompetencer i forhold til problemforståelse, metoder og metodevalg i arbejdet med inklusions- og eksklusionsprocesser indenfor et konkret felt i socialt arbejde.

Indhold:

Metodetilgange til styrkelse af inklusionsprocesser og svækkelse af eksklusionsprocesser inden for et konkret felt i socialt arbejde.

Vurdering af forsknings- og undersøgelsesresultater indenfor feltet.

Kommunikation, koordination og ledelse af inkluderende samarbejdsprocesser.

Inddragelse og medbestemmelse i forhold til borgere i feltet og deres pårørende.

Netværk – herunder frivilligheds- og selvorganiseringer.

Betydning af forandrings- og udviklingsprocesser.

Læringsmål:

Viden

Viden om forskellige udsatte grupper, eksklusionsprocesser og strategier til understøttelse af inklusionsprocesser.

Indsigt i forskellige metodetilgange til arbejdet med inklusionsprocesser i forhold til et konkret felt i socialt arbejde.

Færdigheder

Kan formidle og omsætte inklusionsstrategier til konkrete handlinger med inddragelse af borgeren samt overveje muligheder for inddragelse af dennes pårørende/netværk.

Kan vurdere forskellige metodiske tilgange og udvalgte forsknings- og undersøgelsesresultater om inklusions- og eksklusionsprocesser, herunder overvejelser om styrker og svagheder i forhold til konkrete problemstillinger indenfor et konkret felt i socialt arbejde.

Kan tilegne sig og anvende metoder og redskaber til optimering af egen professionelle kommunikation i arbejdet med inklusionsprocesser.

Kompetencer

Kan reflektere over metodevalgets betydning for praksis med henblik på løbende udvikling af eget handleberedskab i praksis.

Kan selvstændigt indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar indenfor rammerne af en professionel etik.

Modul Vf14: Problemstillinger og teoretiske perspektiver i relation til en udvalgt målgruppe

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende gennem integration af praksiserfaring og en udviklingsbaseret tilgang

- har indsigt i en afgrænset målgruppes forhold i relation til at vurdere individuelle, sociale, organisatoriske, kulturelle og samfundsmæssige vilkår, muligheder og begrænsninger.
- har viden om forskellige metodiske tilgange i forhold til målgruppen
- har grundlag for at deltage i socialfagligt udviklingsarbejde i forhold til målgruppen

Indhold:

Individuelle, sociale, organisatoriske, kulturelle og samfundsmæssige konteksters betydning for arbejdet med den udvalgte målgruppe.

Teoretiske perspektiver og problemstillinger, herunder normalitet, afvigelse, inklusion og eksklusion, magt og etik i relation til den udvalgte målgruppe.

Introduktion til udvalgte metodiske tilgange på området.

Læringsmål:

Viden

Forståelse for forskellige teorier, faglitteratur og forskningsresultater i socialt arbejde med en udvalgt målgruppe.

Indsigt i relevante socialfaglige problemstillinger i relation til en udvalgt målgruppe.

Færdigheder

Vurdere individuelle, sociale, organisatoriske, kulturelle og samfundsmæssige vilkår, muligheder og begrænsninger i forhold til en udvalgt målgruppe.

Anvende faglige teorier med inddragelse af viden fra relevant udvikling/forskning i relation til arbejdet med en udvalgt målgruppe.

Kompetencer

Kan analysere, reflektere over og formulere problemstillinger samt opsætte strategier i forhold til praksis i relation til arbejdet med en udvalgt målgruppe.

Reflektere over brugen af relevante analysemetoder og demonstrere indsigt i udvalgte discipliner, teorier og begreber i relation til det professionelle arbejde med en udvalgt målgruppe.

Modul Vf15: Udvalgte metoder i socialt arbejde i relation til en udvalgt målgruppe

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende gennem integration af praksiserfaring og en udviklingsbaseret tilgang opnår kompetencer i forskellige metoder i socialt arbejde med den udvalgte målgruppe i relation til socialfagligt arbejdes praksis

Indhold:

Metodebegreber i socialt arbejde.

Historiske, samfundsmæssige, juridiske, og organisatoriske rammer i forhold til udvalgte metoder.

Teoretisk og praktisk arbejde med udvalgte metoder.

Forskning, dokumentation og evaluering.

Læringsmål:

Viden

Demonstrere indsigt i og redegøre for udvalgte metoder og deres anvendelsesområde i relation til en udvalgt målgruppe.

Redegøre for sociale, organisatoriske og samfundsmæssige betingelser, muligheder og begrænsninger i forhold til udvalgte metoder.

Færdigheder

Analysere og reflektere over faglige teorier om udvalgte metoder med inddragelse af viden fra relevant udvikling/forskning.

Anvende udvalgte metoder i relation til egen socialfaglige praksis.

Kompetencer

Anvende udvalgte metoder og begrunde metodevalg, herunder anvende faglige teorier som grundlag for formulering af metodens anvendelse i forhold til socialfaglig praksis.

Udvikle egen praksis i relation til udvalgte metoder.

Modul Vf16: Perspektiver på socialt arbejde i relation til æresrelaterede konflikter

ECTS-point: 10

Formål:

Modulet skal give de studerende grundlag for at håndtere konkrete risici omkring personer i æresrelaterede konflikter igennem en kvalificeret praksis, der bygger på samspillet imellem praksiserfaring og tilegnelsen af relevante teorier, metoder og anden aktuel viden på området. Det skal endvidere give kvalifikationer, der kan bidrage til at udvikle indsatsen på området.

Igennem modulet vil den studerende arbejde med, hvordan æresrelaterede konflikter kan forstås i relation til forskelle fra og fællesflader med tilgrænsende fænomener. De studerende vil derfor primært blive rustet til at håndtere æresrelaterede konflikter, og sekundært også opnå viden og kompetencer knyttet til deres bredere arbejde med etniske minoritetsfamilier, samt redskaber til at skelne i mellem forskellige typer af problemer og dynamikker omkring disse.

Indhold:

Teoretiske perspektiver på dynamikker omkring æresrelaterede konflikter, herunder kulturforståelse/interkulturel kommunikation, vold, migration, konflikter, familie-, belastnings- og beskyttelsesforhold omkring børn og unge.

Aktuel viden om juridiske rammer samt relevante aktører, rådgivnings- og støttemuligheder på området, herunder professionelles ansvar og handlemuligheder i relation til æresrelaterede konflikter.

Relevante metoder i forhold til vurdering og håndtering af risici, herunder kommunikation og samarbejde med de involverede parter og med andre professionelle.

Praktiske øvelser, arbejde med egne forforståelser og – så vidt holdsammensætningen tillader det – samarbejde med andre faggrupper og funktioner, som kan repræsentere potentielle samarbejdspartnere.

Læringsmål:

Viden

Viden

Skal erhverve sig eksisterende faglig og forskningsbaseret viden om æresrelaterede konflikter.

Skal have viden om teoretiske perspektiver, hvorfra forskellige aspekter af en æresrelateret konflikt kan forstås.

Skal have viden om aktører og tilbud, der kan være relevante i forbindelse med en æresrelateret konflikt.

Skal have viden om juridiske rammer omkring indsatsen overfor æresrelaterede konflikter, herunder juridiske perspektiver på borgeres og professionelle rettigheder og pligter, såvel som på tværfagligt og tværsektorielt samarbejde omkring indsatsen overfor æresrelaterede konflikter.

Færdigheder

Skal kunne læse, skelne imellem og anvende relevante teorier i analysen af problemstillinger og professionelt arbejde omkring æresrelaterede konflikter.

Skal kunne søge, sætte sig ind i og anvende viden fra relevant udviklingsarbejde og forskning på området.

Skal kunne afsøge og henvise personer i risiko til relevante hjælpemuligheder.

Skal kunne formidle viden til relevante samarbejdspartnere under hensyntagen til de involveredes sikkerhed og øvrige rettigheder.

Kompetencer

Skal kunne sætte sig ind i og skelne mellem forskellige dimensioner af en konfliktsituation.

Kunne vurdere risici og tage ansvar for handling i akutte situationer, hvor der kan være risiko for, at en æresrelateret konflikt vil lede til en form for vold/overgreb.

Analysere og reflektere over relevante perspektiver på konkrete konflikter, egen praksisviden og viden formidlet af forskellige parter, og bidrage til udvikling indenfor praktiske strategier og forståelsesformer på området.

Skal selvstændig kunne navigere i et samarbejde med relevante aktører på tværs af fag og sektorer.

Bilag 3 Uddannelsesretninger og retningspecifikke moduler

Bilag 3 gennemgår mål for læringsudbytte for de/n uddannelsesretning/er, der er godkendt under Den sociale diplomuddannelse, samt angiver læringsmål, indhold og omfang af retningspecifikke moduler samt retningsbetegnelse.

Illustration af uddannelsesretningernes struktur

Obligatorisk modul 10 ECTS			
Børn og unge Retningspecifikt modul Rs1 10 ECTS	Demens Retningspecifikt modul Rs3 10 ECTS	Seksualvejledning Retningspecifikt modul Rs5 10 ECTS	Rusmiddel Retningspecifikt modul Rs7 10 ECTS
Retningspecifikt modul Rs2 10 ECTS	Retningspecifikt modul Rs4 10 ECTS	Retningspecifikt modul Rs6 10 ECTS	Retningspecifikt modul Rs8 10 ECTS
Valgmodul/er (å 5 eller 10 ECTS) 10 ECTS			
Obligatorisk modul 5 ECTS			
Afgangprojekt 15 ECTS			

Uddannelsesretning: Børn og unge

Børn og unge giver ret til at anvende betegnelsen:

SocD i børn og unge

Den engelske betegnelse er: Diploma of Social Work. Children and youth.

Mål for læringsudbytte for Børn og unge:

Viden

Viden om og forståelse af det sociale arbejdes anvendte teorier og metoder på børne- og ungeområdet samt relationen til praksis.

Kan reflektere over disse teoriers og metoders anvendelse i og betydning for praksis på børne- og ungeområdet.

Færdigheder

Anvende teorier og metoder til analyse af praktiske og teoretiske problemstillinger på børne- og ungeområdet.

Undersøge, beskrive og vurdere relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde på børne- og ungeområdet

Begrunde valg af metoder og handlinger i konkrete socialfaglige problemstillinger på børne- og ungeområdet.

Formidle praksisnære problemstillinger, handlinger og metoder til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i arbejdssammenhænge.

Indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar indenfor rammerne af en socialfaglig professionel etik.

Udvikle egen socialfaglige praksis på børne- og ungeområdet.

Modul Rs1: Teoretiske perspektiver i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende tilegner sig viden om, forståelse af og forholder sig kritisk til forskellige teorier, faglitteratur og forskningsresultater i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier. Herunder vurderer deres betydning for praksis. Herudover er det målet, at den studerende opnår færdigheder i at analysere konkrete problemstillinger med inddragelse af relevant teori, faglitteratur, forsknings- og erfaringsbaseret viden.

Indhold:

Teoriforståelse i socialt arbejde på børne- og ungeområdet.

Sociologiske, socialpsykologiske og psykologiske teorier om børn, unge og familier.

Børnesyn i et historisk og nutidigt perspektiv.

Normalitet og afvigelse på børne- og ungeområdet.

Inklusion og eksklusion på forskellige arenaer i børn og unges liv.

Børn og unge i familien, tilknytning og separation samt forståelse af familiens dynamik.

Chanceulighed og risikobegrebet – belastnings- og beskyttelsesfaktorer, modstandskraft og mestring i børn og unges liv.

Læringsmål:

Viden

Opnå viden og forståelse for forskellige teorier, faglitteratur og forskningsresultater i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier.

Refleksion over teoriernes, faglitteraturens og forskningsresultaternes betydning for praksis.

Færdigheder

Anvende relevante teorier, faglitteratur, forskningsresultater samt erfaringsbaseret viden til at analysere konkrete problemstillinger og forholde sig kritisk til disse. Herunder vurdere deres betydning for praksis.

Kompetencer

Håndtere teoretiske perspektiver i praksis.

Modul Rs2: Metoder i arbejdet med udsatte børn, unge og familier

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende opnår forståelse for sammenhængen mellem teoretiske perspektiver, problemforståelse og metodevalg med henblik på at styrke den studerendes kompetencer til valg af og anvendelse af metoder i socialt arbejde med børn og familier.

At den studerende gennem integration af praksiserfaring og en udviklingsbaseret tilgang opnår viden om metodisk arbejde i forhold til børnefaglig undersøgelse samt interventions – iagttagelses- og inddragelsesmetoder i socialt arbejde med børn og unge.

Indhold:

Metodebegreber i socialt arbejde.

Opsporing, forebyggelse og tidlig indsats.

Tværfagligt samarbejde.

Undersøgelse af børn, herunder risikovurdering.

Iagttagelses- og inddragelsesmetoder i arbejdet med børn og unge.

Samtale med børn.

Konflikthåndtering.

Interventionsmetoder i arbejdet med børn og unge.

Læringsmål:

Viden

Viden om og forståelse af sammenhængen mellem problemforståelse, metoder og metodevalg med henblik på undersøgelse, inddragelse, tidlig indsats og intervention i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier.

Refleksion over metodevalgets betydning for praksis.

Viden om og forståelse for dynamikken i tværfagligt samarbejde.

Færdigheder

Begrunde metodevalg og anvende metoder i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier.

Mestre undersøgelses-, inddragelses- og intervenserende metoder i socialt arbejde med udsatte børn, unge og familier.

Kompetencer

Refleksion over metodevalgets betydning for praksis.

Håndtere tværfagligt samarbejde.

Uddannelsesretning: Demens

Demens giver ret til at anvende betegnelsen:

SocD i demens

Den engelske betegnelse er: Diploma of Social Work. Dementia.

Mål for læringsudbytte for Demens:

Viden

Har viden om og forståelse af det sociale arbejdes anvendte teorier og metoder på ældre og demensområdet samt relationen til praksis.

Kan reflektere over disse teoriers og metoders anvendelse i og betydning for praksis på ældre og demensområdet.

Færdigheder

Anvende teorier og metoder til analyse af praktiske og teoretiske problemstillinger på ældre og demensområdet.

Undersøge, beskrive og vurdere relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde på ældre og demensområdet.

Begrunde valg af metoder og handlinger i konkrete socialfaglige problemstillinger på ældre og demensområdet.

Formidle praksisnære problemstillinger, handlinger og metoder til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i arbejdssammenhænge.

Indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar indenfor rammerne af en socialfaglig professionel etik.

Udvikle egen socialfaglig praksis på ældre og demensområdet.

Modul Rs3: Aldring og demens

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende opnår viden om, hvordan aldringsbegrebet forstås og udvikles i en historisk og samfundsmæssig kontekst, og hvordan denne viden kan integreres i socialt arbejde med ældre, demente og pårørende.

Indhold:

Sociologiske traditioner i relation til individets aldersforandringer.

Psykologiske perspektiver og teori om individets aldersforandringer.

Biologisk forståelse af både aldring og patologisk aldring.

Pårørende som institution i socialt arbejde med ældre og demente med betydeligt nedsat psykisk funktionsevne.

Læringsmål:

Viden

Indsigt i teorier om gerontologi, herunder teorier om aldring i et historisk og samfundsmæssigt videnskabssteoretisk perspektiv samt refleksioner over teori om individets aldersforandringer i et biologisk, medicinsk, psykologisk og sociologisk perspektiv.

Overordnet indsigt i teori om de medicinske og neuropsykologiske metoder i forhold til diagnostik og behandling af demens.

Færdigheder

Analysere og vurdere demensramtes behov samt beskrive og anvende teorier, metoder og modeller vedrørende omsorg til personer med demens indenfor det sygeplejefaglige, socialpædagogiske og (social)psykologiske felt.

Struktureret og forståelig formidling i både skriftlig og mundtlig form.

Foretage en medicinsk gennemgang af definition, årsagssammenhænge, diagnostik og behandling af demenssygdom og demenslignende tilstande.

Demonstrere neuropsykologiske metoder i diagnostikken.

Kompetencer

Kan anlægge et praksisorienteret fokus med vægt på samspil og intervention i forhold til uhensigtsmæssige handlemønstre hos demente og ældre med betydeligt nedsat psykisk funktionsniveau.

Kan uddrage de mulige konsekvenser, der kan forventes for dagliglivet med udgangspunkt i individets aldersforandringer af såvel biologisk, psykologisk, sociologisk karakter, og dernæst tilrettelægge et forløb ud fra begrebet meningsfuld aktivitet.

Indgå i tværfagligt samarbejde med pårørende og udvikle egen praksis.

Modul Rs4: Samspillet mellem etik, jura og psykologi i arbejdet med ældre og demente

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende opnår en generel og uddybet forståelse for og indlevelse i den juridiske, etiske og psykologiske virkelighed, der er gældende for ældre og demente samt deres pårørende.

Indhold:

Den juridiske, etiske og psykologiske virkelighed omkring ældre og demente perspektiveret i forhold til henholdsvis demente og ældre med betydeligt nedsat psykisk funktionsevne, fagpersoner og de pårørende.

Etiske, juridiske og psykologiske dilemmaer i samspillet mellem disse grupper.

Med udgangspunkt i kendte arbejdsmæssige situationer bringes relevante begreber i anvendelse med henblik på at foretage en efterfølgende syntese og vurdering af det givne sagsforhold.

Læringsmål:

Viden

Indsigt i samspillet mellem etiske, juridiske og psykologiske indfaldsvinkler til ældreområdets aktører: demente og ældre, fagpersoner og pårørende med henblik på at kunne identificere og vurdere centrale problemområder.

Indsigt i teorier om etik og etiske konfliktområder og forståelse af de etiske konfliktområders placering i en videnskabsteoretisk kontekst.

Kendskab til grundlæggende viden om områdets jura, herunder .

de grundlæggende sagsbehandlingsregler samt de juridiske regler, de tværfaglige medarbejdere skal fungere under.

Viden om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og reglerne om behandling.

Teoretisk viden om mennesker med demens og andre skrøbelige ældres livsverden og forståelse for teorier om psykiske belastninger i omsorgsarbejdet.

Have kendskab til og forståelse for de faktorer, der indgår i samarbejdet med de pårørende.

Færdigheder

Beskrive og anvende viden om hvilke regler, der gælder for pårørende til mennesker med demens ud fra et juridisk perspektiv – herunder juridiske retningslinjer for etablering af værgemål.

Italesætte og foretage en praksisrefleksion over de psykiske belastninger der opstår i omsorgsarbejdet både for sig selv men også overfor kollegaer og pårørende.

Formidle viden struktureret og forståeligt i både skriftlig og mundtlig form.

Strukturere egen læring og udvikle evnen til at reflektere over fagområdernes indbyrdes samspil.

Kompetencer

Kan vurdere og formidle de etiske dilemmaer, der opstår i praksis overfor såvel kollegaer, som overfor de demente og deres pårørende samt foretage et etisk skøn på baggrund af en analyse af problemstillingen ud fra den etiske refleksionsmodel og kunne omsætte dette skøn til praksis overfor de implicerede.

Tilrettelægge og udvikle omsorgsarbejdet med mennesker med demens i overensstemmelse med gældende lovgivning og praksis på området.

Varetage og formidle dementes rettigheder og indgå i konstruktiv dialog herom med kolleger og pårørende.

Uddannelsesretning: Seksualvejledning

Seksualvejledning giver ret til at anvende betegnelsen:

SocD i seksualvejledning

Den engelske betegnelse er: Diploma of Social Work. Sex guidance.

Mål for læringsudbytte for Seksualvejledning:

Viden

Har viden om og forståelse af det sociale arbejdes anvendte teorier og metoder indenfor området om seksualvejledning af mennesker med nedsat funktionsevne samt relationen til praksis.

Kan reflektere over disse teories og metoders anvendelse i og betydning for praksis på seksualvejledningsområdet.

Færdigheder

Anvende teorier og metoder til analyse af praktiske og teoretiske problemstillinger på seksualvejledningsområdet.

Undersøge, beskrive og vurdere relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde på seksualvejledningsområdet.

Begrunde valg af metoder og handlinger i konkrete socialfaglige problemstillinger på seksualvejledningsområdet.

Formidle praksisnære problemstillinger, handlinger og metoder til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i arbejdssammenhænge.

Indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar indenfor rammerne af en socialfaglig professionel etik.

Udvikle egen socialfaglig praksis på seksualvejledningsområdet.

Modul Rs5: Teoretiske begreber og perspektiver i seksualvejledning

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende

- tilegner sig viden om basal sexologi
- tilegner sig viden og forståelse for seksualitet i et individuelt og sociokulturelt perspektiv
- opnår viden om seksuelt relaterede problemer, seksuelle dysfunktioner og forståelse for, hvordan den seksuelle udvikling, -indlæring og/eller -funktion kan hæmmes som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller kronisk sygdom
- kan reflektere over etiske og moralske barrierer, der påvirker mulighederne for at mennesker med nedsat funktionsevne kan opleve og udvikle deres seksualitet
- kan identificere en manglende evne til at sætte grænser for seksuelle handlinger på grund af nedsat mental og følelsesmæssig vurderingsevne
- opnår viden om seksuel mangfoldighed, minoritetsproblematikker og parafilier
- tilegner sig viden om retlige rammer og pædagogiske retningslinjer i den pædagogiske praksis som seksualvejleder.

Indhold:

Den seksuelle udvikling og funktion.

Seksuelt relaterede problemer og seksuelle dysfunktioner.

Handicap-relaterede seksuelle dysfunktioner.

Mangfoldighed, minoritetsproblematik og parafilier.

Menneskesyn og seksualitet.

Sociale, kulturelle og samfundsmæssige barrierer.

Jura og seksualitet.

Læringsmål:

Viden

Viden om seksualitet som et grundlæggende behov, udvikling af seksualitet og den seksuelle funktion.

Viden om biologiske, psykologiske, sociale, kulturelle, og samfundsmæssige aspekter af seksualitet.

Kendskab til de juridiske rammer samt faglige og administrative retningslinjer i forbindelse med seksuelle behov og problemer hos mennesker med nedsat funktionsevne.

Færdigheder

Kan identificere og vurdere seksuelle behov og muligheder hos mennesker med nedsat funktionsevne.

Kan vurdere menneskers manglende evne til at sætte grænser for seksuelle handlinger på grund af nedsat mental og følelsesmæssig vurderingsevne.

Kompetencer

Kan reflektere over og håndtere biologiske, psykologiske, sociale, kulturelle og samfundsmæssige forhold af betydning for seksualitet for mennesker med nedsat funktionsevne.

Kan anvende opnået viden til udvikling af egen praksis.

Modul Rs6: Metoder i seksualvejledning

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende:

- opnår teoretisk og metodisk viden om seksualvejledning
- opnår kompetence i at afklare seksuelle behov og seksuelt relaterede problemer
- opnår indsigt i og forståelse af medicins indvirkning på seksualitet
- opnår kompetence i at seksualundervise, -oplyse, -vejlede, -rådgive og -oplære mennesker med nedsat funktionsevne
- opnår viden om seksuelle hjælpemidler, og kan analysere og vurdere disses anvendelighed, herunder hjælpepersoners rolle i forbindelse med anskaffelse, vejledning og rådgivning
- opnår kompetence i forhold til at anvende seksualvejledende undervisningsmaterialer og -metoder
- udvikler kompetence i didaktik og pædagogik i relation til seksualvejledning.

Indhold:

Afklaringsmetoder

Medicin og seksualitet

Seksuelle hjælpemidler

Seksualoplysning, -undervisning og -oplæring

Undervisningsmaterialer til oplysning, undervisning og oplæring

Didaktik og metodologi

Læringsmål:

Viden

Indsigt i metoder i seksualvejledning, herunder viden om seksuelle hjælpemidler.

Kendskab til indvirkningen af medicinsk behandling, og begrænsninger af de seksuelle muligheder som følge af medicinsk behandling.

Viden om forebyggelse af seksuelle overgreb.

Færdigheder

Identificere, fortolke og reagere på seksuelle behov og seksuelt relaterede problemer som følge af nedsat funktionsevne eller sygdom.

Mestre seksualrådgivning, -vejledning og -oplæring til mennesker, hvis nedsatte funktionsevne og handicap vanskeliggør seksuelle handlinger.

Formidle faglige problemstillinger og løsningsmodeller indenfor seksualitet til fagfæller, samarbejdspartnere, pårørende og brugere.

Kompetencer

Kan forebygge, identificere, reagere på og anmelde seksuelle overgreb.

Kan reflektere over anvendt metode, didaktik og pædagogik i relation til seksualvejledning.

Kan indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

Uddannelsesretning: Rusmiddel

Rusmiddel giver ret til at anvende betegnelsen:

SocD i rusmiddel

Den engelske betegnelse er: Diploma of Social Work. Intoxicant.

Mål for læringsudbytte for Rusmiddel:

Viden

Har viden om og forståelse af det sociale arbejdes anvendte teorier og metoder på rusmiddelområdet samt relationen til praksis.

Kan reflektere over disse teories og metoders anvendelse i og betydning for praksis på rusmiddelområdet.

Færdigheder

Anvende teorier og metoder til analyse af praktiske og teoretiske problemstillinger på rusmiddelområdet.

Undersøge, beskrive og vurdere relevante teoretiske og praksisnære problemstillinger i socialt arbejde på rusmiddelområdet.

Begrunde valg af metoder og handlinger i konkrete socialfaglige problemstillinger på rusmiddelområdet.

Formidle praksisnære problemstillinger, handlinger og metoder til samarbejdspartnere og brugere.

Kompetencer

Håndtere komplekse og udviklingsorienterede situationer i arbejdssammenhænge.

Indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar indenfor rammerne af en socialfaglig professionel etik.

Udvikle egen socialfaglige praksis på rusmiddelområdet.

Modul Rs7: Socialt arbejde på rusmiddelområdet, udvalgte socialfaglige problemstillinger og teoretiske perspektiver

ECTS-point: 10

Formål:

At styrke den studerendes viden om socialfaglige problemstillinger i relation til socialt arbejde på rusmiddelområdet. Herunder at den studerende tilegner sig viden om, forståelse for og forholder sig kritisk til forskellige teoretiske perspektiver, faglitteratur og forsknings- og erfaringsbaseret viden på rusmiddelområdet.

Indhold:

Rusmiddelbrug, -misbrug og -afhængighed.

Historiske, kulturelle og politiske betingelser for indsats- og behandlingssystemets udvikling i Danmark, herunder udvalgte lovgivningsmæssige aspekter.

Normalitet, marginaliserings-, inklusions- og eksklusionsprocesser på rusmiddelområdet.

Magt og etiske perspektiver i relation til socialt arbejde på rusmiddelområdet.

Forebyggelse.

Udvalgte teoretiske og metodiske aspekter af relevans for socialt arbejde på rusmiddelområdet.

Læringsmål:

Viden

Opnår viden om og kan reflektere over væsentlige socialfaglige problemstillinger og teoretiske perspektiver på rusmiddelområdet.

Opnår forståelse for marginaliserings-, inklusions- og eksklusionsprocesser og magtperspektiver i relation til rusmiddelområdet.

Indsigt i den historiske, kulturelle og politiske betydning i forhold til indsats- og behandlingssystemets udvikling i Danmark.

Færdigheder

Kan anvende, vurdere og diskutere faglige begreber og teorier til analyse af praktiske problemstillinger inden for socialfagligt arbejde på rusmiddelområdet.

Kompetencer

Kan reflektere over og håndtere socialfaglige problemstillinger og udviklingsmuligheder i relation til praksis i socialt arbejde med misbrugere.

Modul Rs8: Metoder i socialfagligt arbejde på rusmiddelområdet

ECTS-point: 10

Formål:

At den studerende opnår forståelse for sammenhængen mellem teoretiske perspektiver, problemforståelse og metodevalg med henblik på at styrke den studerendes kompetencer i forhold til metoder og metodiske tilgange i det sociale arbejde indenfor rusmiddelområdet

Indhold:

Metodebegrebet i socialt arbejde.

Udvalgte behandlingsmodeller i Danmark i teoretisk og praktisk perspektiv.

Vurdering og anvendelse af udvalgte undersøgelses- og forskningsresultater inden for rusmiddelområdet.

Inddragelse og medbestemmelse.

Kommunikation, organisation og tværfagligt samarbejde.

Læringsmål:

Viden

Viden om og forståelse af sammenhængen mellem problemforståelse, udvalgte metoder og metodevalg med henblik på undersøgelse, inddragelse, forebyggelse og intervention i socialt arbejde på rusmiddelområdet.

Færdigheder

Kan vurdere forskellige metodiske tilgange og udvalgte forsknings- og undersøgelsesresultater i relation til forskellige problemstillinger i praktisk socialt arbejde på rusmiddelområdet og begrunde valg af indsats- og behandlingsmuligheder.

Kan formidle og omsætte problemstillinger og løsningsmuligheder.

Kompetencer

Kan reflektere over metodevalgets betydning for praksis og løbende udvikle eget handlingsberedskab i praksis.

Kan selvstændigt indgå i og medvirke til udvikling af fagligt og tværfagligt samarbejde og påtage sig ansvar inden for rammerne af en professionel etik.

Bilag 4

Prøveformer og prøvers tilrettelæggelse

Den sociale diplomuddannelse

I henhold til Bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede videregående uddannelser nr. 714 af 27.6.2012, Bekendtgørelse om diplomuddannelser nr. 768 af 2.7.2012 samt studieordningerne for ovenstående diplomuddannelser, har udbyderne af diplomuddannelserne fastsat nedenstående prøvebestemmelser:

GENERELLE BESTEMMELSER

- A) Uddannelsens prøver
- B) Prøver med ekstern bedømmelse
- C) Opfyldelse af deltagelsespligt samt aflevering af opgaver og projekt
- D) Frist for afmelding til prøver samt afholdelse af syge- og omprøve

PRØVEFORMER

- E) Prøveformer, herunder formkrav til besvarelse

SÆRLIGE FORHOLD

- F) Anvendelse af hjælpemidler
- G) Det anvendte sprog ved prøven
- H) Særlige prøvevilkår
- I) Brug af egne og andres arbejder
- J) Disciplinære foranstaltninger ved eksamenssnyd og forstyrrende adfærd ved eksamen
- K) Bedømmelsen af den studerendes formulerings - og staveevne
- L) Klage og anke

§§ i nedenstående tekst henviser til bestemmelserne i Bekendtgørelse om prøver og eksamen i erhvervsrettede videregående uddannelser nr. 714 af 27.6.2012

15.1 GENERELLE BESTEMMELSER

A) Uddannelsens prøver jf. § 2, stk. 2.

Prøveformen

Prøveformen kan være skriftlig prøve, mundtlig prøve eller kombinationsprøve.

Den enkelte uddannelsesinstitution fastsætter i sin studievejledning, hvilken af de tre prøveformer, der anvendes for det enkelte modul, med mindre modulets prøveform er anført i studieordningen.

Karakterskala

Alle prøver bedømmes med en karakter i henhold til 7-trins-skalaen.

Karakteren gives normalt umiddelbart efter den mundtlige eksamination; ved skriftlige prøver på et af uddannelsesinstitutionen fastsat og udmeldt tidspunkt.

Individuel prøve eller gruppeprøve

Den studerende kan vælge at gå til individuel prøve eller gruppeprøve, med mindre der er fastsat andet under modulet i studieordningen. Såfremt der ønskes gruppeprøve, meddeler de studerende dette senest på et af institutionen fastlagt tidspunkt.

Individuel bedømmelse

Bedømmelsen er altid individuel, uanset om der er tale om individuel prøve eller gruppeprøve. Det betyder, at den enkeltes præstation altid skal kunne identificeres i produkter, såfremt de indgår i bedømmelsen.

Placering af prøverne i uddannelsesforløbet

Modulprøverne afslutter modulet.

B) Bedømmelse, jf. § 32, stk. 3.

Prøver bedømmes internt eller eksternt, jf. Studieordningen kapitel 9.

Ved interne prøver foretages bedømmelsen af en eller flere personer udpeget af institutionen.

Ved eksterne prøver foretages bedømmelsen af eksaminator og af en eller flere censorer, der er beskikket af Uddannelsesministeriet.

C) Opfyldelse af deltagelsespligt samt aflevering af opgaver/projekter, jf. § 5.

Der er som udgangspunkt ikke deltagelsespligt til undervisningen, men uddannelsesinstitutionen kan i det enkelte uddannelsesforløb fastsætte, at opfyldelse af deltagelsespligt og/ eller aflevering af opgaver og projekter mv. er en forudsætning for deltagelse i en prøve.

Det er den studerendes ansvar at opfylde de læringsmål, som er fastsat for modulet.

Bedømmelsen ved prøven vurderer graden af målopfyldelse.

D) Frist for afmelding til prøver samt afholdelse af syge- og omprøve, jf. §§ 5–8.

Tilmelding og afmelding

Den studerende har samtidig med sin tilmelding til uddannelsen indstillet sig til prøve.

Uddannelsesinstitutionen meddeler eksaminanden tid og sted for prøvens afholdelse samt seneste frist for afmelding. Afmelding til prøven herefter vil tælle som en prøvegang.

Omprøve og sygeprøve

Består den studerende ikke prøven, tilbydes omprøve, som normalt ligger sammen med de næste ordinære prøver eller i umiddelbar forlængelse af semestret. Den studerende kan gå til omprøve 2 gange.

Ved forfald på grund af dokumenteret sygdom tilbydes den studerende sygeprøve, som normalt ligger sammen med de næste ordinære prøver eller i umiddelbar forlængelse af semestret.

15.1.1.1 PRØVEFORMER

E) Prøveformer, herunder formkrav til besvarelse, jf. § 9.

E. 1 Skriftlige prøver

Ved skriftlige prøver bedømmes udelukkende det skriftlige produkt. Skriftlig prøve kan være individuel eller i gruppe på op til 3 studerende.

Individuel skriftlig prøve

En individuel skriftlig opgave udarbejdes alene af den studerende.

Skriftlig gruppeprøve

Ved aflevering i gruppe er indledning, problemformulering og konklusion fælles for gruppen. Ved den øvrige tekst angives det, hvem der har udarbejdet hvilke dele.

1. Skriftlig prøve: Skriftlig opgave

En skriftlig opgave er en sammenhængende tekst, der udarbejdes på grundlag af en selvvalgt problemformulering. Opgaven skal vise den studerendes evner til anvendelse af begreber og teorier med henblik på ny viden, færdigheder og kompetencer. Analyse af centrale og eksemplariske praksisrelaterede situationer, som kan belyse relevante teoretiske og metodiske overvejelser. Bedømmelsen er individuel.

2. Skriftlig prøve: Skriftlig opgave ud fra spørgsmål

En skriftlig opgave der udarbejdes på grundlag af spørgsmål stillet fra uddannelsesinstitutionens side med udgangspunkt i modulets formål, indhold og læringsmål. Spørgsmålene kan ligeledes relatere sig til en given case. Opgaven skal vise den studerendes evner til anvendelse af modulets begreber og teorier relateret til praksis. Bedømmelsen er individuel.

3. Skriftlig prøve: Portfolio

Den studerende udarbejder en portfolio i løbet af modulet. En portfolio er en systematisk og målrettet udvælgelse af skriftlige refleksioner over et eller flere udvalgte faglige temaer, som er blevet

præsenteret i undervisningen, samt refleksioner over egen læreproces. Til prøven udarbejdes en sammenfatning af portfolio. Bedømmelsen er individuel.

E. 2 Mundtlige prøver

En mundtlig prøve er en prøve, hvor kun den mundtlige besvarelse bedømmes.

Individuelle mundtlige prøver

Studerende, der går til mundtlig prøve individuelt, udarbejder alene et eventuelt oplæg til prøven. Mundtlige prøver former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator, hvori censor kan deltage.

Mundtlige gruppeprøver

Studerende, der går til mundtlig prøve i grupper, udarbejder eventuelle oplæg til prøven og går til prøve sammen. Mundtlige prøver former sig som en samtale mellem eksaminander og eksaminator, hvori censor kan deltage.

4. Mundtlig prøve

Den mundtlige prøve kan foregå individuelt eller i grupper. Prøven kan tage udgangspunkt i en synopsis, case eller andet produkt, der ikke indgår i bedømmelsen.

E.3 Kombinationsprøver

En kombinationsprøve defineres som en mundtlig prøve kombineret med et produkt, som også indgår i bedømmelsen.

Produktet kan udarbejdes af en studerende eller af en gruppe.

Ved skriftlige produkter gælder, at indledning, problemformulering og konklusion er fælles for gruppen. Ved den øvrige tekst angives det, hvem der har udarbejdet hvilke dele. Bedømmelsen er individuel.

Oplægsformer til mundtlige kombinationsprøver indgår i bedømmelsen og er:

Skriftligt oplæg, skriftlig opgave, elektronisk oplæg:

- Skriftligt oplæg indgår i bedømmelsen og kan være: case, portfolio o.lign.
- Skriftlig opgave indgår i bedømmelsen. Ved gruppefremstillet produkt gælder følgende: Indledning, problemformulering og konklusion er fælles for gruppen; ved den øvrige tekst angives det, hvem der har udarbejdet hvilke dele.
- Elektronisk oplæg indgår i bedømmelsen og kan være videooptagelse og anden elektronisk besvarelse. Det elektroniske oplæg medbringes til prøven. Institutionen skal sikre, at bedømmerne har adgang til det pågældende fremvisningsmedie, PC og lignende.

5. Mundtlig prøve kombineret med case

En case er en kortere deskriptiv tekst, der skildrer en relevant situation eller et forløb fra praksis. Ved den mundtlige prøve kommenterer og uddyber den studerende sin case og viser gennem anvendelse af relevante teorier og undersøgelser sin evne til at analysere praksis. Der perspektiveres i forhold til handlemuligheder i praksis. Case og mundtlig præstation indgår samlet i bedømmelsen.

6. Mundtlig prøve kombineret med portfolio

En portfolio er en systematisk og målbevidst udvælgelse af skriftlige refleksioner over udvalgte faglige temaer, som er blevet præsenteret i undervisningen, samt refleksioner over egen læreproces. Portfolio og mundtlig præstation indgår samlet i bedømmelsen.

7. Mundtlig prøve kombineret med skriftligt oplæg/ opgave

En skriftlig opgave er en sammenhængende tekst, der udarbejdes på grundlag af en selvvalgt problemformulering. Den studerende udarbejder en skriftlig opgave som grundlag for prøven. Skriftlig opgave og mundtlig præstation indgår samlet i bedømmelsen.

8. Mundtlig prøve kombineret med elektronisk produkt, eksempelvis videosekvenser, power point præsentation el.a.

Den studerende udarbejder en videosekvens, der skal rumme centrale og eksemplariske situationer, som kan illustrere relevante, teoretiske og metodiske overvejelser. Varigheden af det elektroniske produkt vil fremgå af den lokale opgavevejledning/eksamensvejledning. Elektronisk produkt og mundtlig præstation indgår samlet i bedømmelsen.

10. Mundtlig prøve kombineret med videosekvens og skriftligt oplæg

Et skriftligt oplæg er en sammenhængende tekst, der uddyber den valgte problemstilling og danner baggrund for den mundtlige prøve.

Den studerende udarbejder et skriftligt oplæg og et selvproduceret videoklip.

Varighed af det elektroniske produkt vil fremgå af den lokale eksamensvejledning. Skriftligt oplæg og mundtlig præstation indgår samlet i bedømmelsen. Videoklipet indgår ikke i bedømmelsen.

11. Afgangsprøvet: Mundtlig prøve kombineret med stor skriftlig opgave

Afgangsprøvet udarbejdes på grundlag af et selvvalgt og af institutionen godkendt emne.

Se i øvrigt studieordningens kapitel 7. Skriftligt afgangsprøvet og mundtlig præstation indgår samlet i bedømmelsen.

Bedømmelsen er individuel med ekstern censur.

15.2 SÆRLIGE FORHOLD

F) Anvendelse af hjælpemidler, jf. § 14.

Anvendelse af hjælpemidler, herunder elektroniske, er tilladte i forbindelse med udarbejdelse af bedømmelsesgrundlag og fremlæggelse til mundtlig prøve. Eksaminanden er selv ansvarlig for at

hjælpemidlerne er til stede, og at de virker. Institutionen kan af kapacitetsmæssige hensyn fastsætte begrænsning i adgangen til at anvende elektroniske hjælpemidler.

G) Det anvendte sprog ved prøven, jf. § 16.

Prøverne aflægges normalt på dansk, medmindre undervisningen på modulet har været meddelt på et fremmedsprog, eller at væsentlige formål giver grundlag for dispensation. I uddannelser, der udbydes på dansk, aflægges prøverne på dansk, medmindre det er en del af den enkelte prøves formål at dokumentere færdigheder i fremmedsprog.

Prøverne kan aflægges på svensk eller norsk i stedet for dansk, medmindre prøvens formål er at dokumentere eksaminandens færdigheder i dansk.

I uddannelser, der udbydes på engelsk eller et andet fremmedsprog, aflægges prøverne på dette sprog, medmindre det er en del af den enkelte prøves formål at dokumentere eksaminandens færdigheder i et andet sprog. Uddannelsesinstitutionen kan desuden, hvor forholdene gør det muligt, tillade en eksaminand, der ønsker det, at aflægge en prøve på et fremmedsprog, medmindre prøvens formål er at dokumentere eksaminandens færdigheder i dansk.

H) Særlige prøvevilkår, jf. § 17.

Uddannelsesinstitutionen tilbyder særlige prøvevilkår til eksaminander med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, til eksaminander med tilsvarende vanskeligheder samt til eksaminander med et andet modersmål end dansk, når institutionen vurderer, at dette er nødvendigt for at ligestille disse eksaminander med andre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der med tilbuddet ikke sker en ændring af prøvens niveau.

I) Brug af egne og andres arbejder, jf. § 18.

En eksaminand skal ved aflevering af en skriftlig besvarelse med sin underskrift bekræfte, at besvarelsen er udfærdiget uden uretmæssig hjælp. Får institutionen bekræftet formodning om, at en eksaminand ikke overholder reglerne for retmæssig eksamensadfærd, herunder får eller giver uretmæssig hjælp, udgiver en andens arbejde for sit eget, anvender eget tidligere bedømt arbejde uden henvisning eller udviser forstyrrende adfærd, bortvises eksaminanden fra prøven. I mindre alvorlige tilfælde giver uddannelsesinstitutionen først en advarsel.

En bortvisning medfører, at en eventuel karakter for den pågældende prøve bortfalder, og at eksaminanden har brugt et prøveforsøg. Uddannelsesinstitutionen kan under skærpede omstændigheder beslutte, at eksaminanden skal bortvises fra institutionen i en kortere eller længere periode. I sådanne tilfælde gives en skriftlig advarsel om, at gentagelse kan medføre varig bortvisning.

J) Disciplinære foranstaltninger i tilfælde af eksamenssnyd og forstyrrende adfærd ved eksamen, jf. § 18.

En prøve er begyndt, når uddelingen af opgaverne er begyndt, når forberedelsesmateriale eller opgavetitel er udleveret til eksaminanden, eller når eksaminanden er blevet bekendt med prøvespørgsmålet eller lignende.

En eksaminand, der kommer for sent til en skriftlig prøve, kan kun deltage i prøven, hvis institutionen anser det for udelukket, at den pågældende kan have modtaget nogen oplysninger om opgaven, og finder at forsinkelsen er rimeligt begrundet. Prøvetiden kan kun i usædvanlige tilfælde forlænges. En eksaminand, der kommer for sent til en mundtlig prøve, kan få tilbud om at blive eksamineret på et senere tidspunkt, hvis institutionen finder, at forsinkelsen er rimeligt begrundet.

Bliver uddannelsesinstitutionen i forbindelse med en prøve opmærksom på fejl og mangler, der kan udbedres, træffer institutionen - eventuelt efter drøftelse med bedømmerne eller opgavestillerne - afgørelse om, hvordan udbedringen skal ske. Ved væsentlige fejl og mangler tilbyder uddannelsesinstitutionen ombedømmelse eller omprøve. Tilbuddet gælder for alle de eksaminander, hvis prøve lider af samme fejl og mangler. Ved fejl og mangler af særlig grov karakter kan uddannelsesinstitutionen træffe afgørelse om at annullere allerede afholdt prøve og foranstalte en omprøve.

K) Bedømmelse af den studerendes formulerings- og staveevne jf. § 33, stk. 2.

Ved bedømmelsen af eksamenspræstationen i afgangsprøvet skal der ud over det faglige indhold også lægges vægt på eksaminandens formulerings- og staveevne, hvis eksamenspræstationen er affattet på dansk. Det kan påvirke karakterfastsættelsen med én karakter. Institutionen kan dispensere herfra for eksaminander, der dokumenterer en relevant specifik funktionsnedsættelse (jf. § 17). Formulerings- og staveevne kan indgå i bedømmelsen af andre prøver.

L) Klage og anke, jf. kapitel 10.

Klage

Klager over forhold ved prøver indgives individuelt af eksaminanden til uddannelsesinstitutionen. Klagen skal være skriftlig og begrundet. Klagen indgives senest 2 uger efter, at bedømmelsen af prøven er bekendtgjort på sædvanlig måde. Uddannelsesinstitutionen kan dispensere fra fristen, hvor usædvanlige forhold begrunder det.

Til brug for klagesagen skal eksaminanden efter anmodning have udleveret en kopi af den stillede opgave og ved prøver med skriftlig besvarelse tillige kopi af egen opgavebesvarelse. Eksaminanden kan fortsætte uddannelsen under klagesagens behandling bortset fra, hvor andet er fastsat i bekendtgørelse eller i henhold til bekendtgørelse.

Klagen kan vedrøre

- 1) eksaminationsgrundlaget, herunder prøvespørgsmål, opgaver og lignende, samt dets forhold til uddannelsens mål og krav
- 2) prøveforløbet
- 3) bedømmelsen

Uddannelsesinstitutionen forelægger straks klagen for bedømmerne, der har en frist på normalt 2 uger til at afgive en udtalelse. Bedømmerne skal udtale sig om de faglige spørgsmål i klagen. Klageren skal have mulighed for at kommentere udtalelserne inden for en frist af normalt 1 uge. Uddannelsesinstitutionen afgør klagen på grundlag af bedømmernes faglige udtalelser og klagerens kommentarer til udtalelserne. Afgørelsen, der skal være skriftlig og begrundet, kan være:

- 1) tilbud om ny bedømmelse (ombedømmelse), dog ikke ved mundtlige prøver
- 2) tilbud om ny prøve (omprøve)
- 3) at klageren ikke får medhold i klagen

Kun når bedømmerne er enige om det, kan uddannelsesinstitutionens afgørelse gå ud på, at klageren ikke får medhold.

Uddannelsesinstitutionen skal straks give klageren og bedømmerne meddelelse om afgørelsen. Går afgørelsen ud på tilbud om ombedømmelse eller omprøve, skal klageren informeres om, at ombedømmelse eller omprøve kan resultere i en lavere karakter.

Accept af tilbud om ombedømmelse eller omprøve skal ske senest 2 uger efter meddelelse om, at afgørelsen er afgivet. Ombedømmelse eller omprøve skal finde sted snarest muligt.

Er bevis udstedt, skal uddannelsesinstitutionen inddrage beviset, indtil bedømmelsen foreligger og eventuelt udstede et nyt bevis.

Til ombedømmelse og omprøve udpeges nye bedømmere. Ved ombedømmelse skal bedømmerne have forelagt sagens akter: Opgaven, besvarelsen, klagen, de oprindelige bedømmeres udtalelser med klagers bemærkninger hertil samt institutionens afgørelse.

Bedømmerne meddeler uddannelsesinstitutionen resultatet af ombedømmelse vedlagt en skriftlig begrundelse. Uddannelsesinstitutionen giver klageren meddelelse om bedømmelsen og begrundelsen for bedømmelsen. Omprøve og ombedømmelse kan resultere i en lavere karakter.

Anke af afgørelse

Klageren kan indbringe uddannelsesinstitutionens afgørelse vedrørende faglige spørgsmål for et af institutionen nedsat ankenævn, der træffer afgørelse. Klageren indgiver anken til uddannelsesinstitutionen. Anken skal være skriftlig og begrundet. Anken skal indgives senest 2 uger efter, at klageren er gjort bekendt med uddannelsesinstitutionens afgørelse. Uddannelsesinstitutionen kan dispensere fra fristen, hvor usædvanlige forhold begrundet det.

Uddannelsesinstitutionen nedsætter i samarbejde med censorformandskabet et ankenævn hurtigst muligt efter indgivelse af en anke. Der kan nedsættes permanente ankenævne. Nævnet består af to beskikkede censorer, en eksaminationsberettiget lærer og en studerende inden for fagområdet. Ankenævnets virksomhed er omfattet af forvaltningsloven, herunder om inhabilitet og tavshedspligt. Ankenævnet træffer afgørelse på grundlag af det materiale, som lå til grund for institutionens afgørelse og eksaminandens begrundede anke.

Ankenævnets afgørelse, der skal være skriftlig og begrundet, kan være

- 1) tilbud om ombedømmelse ved nye bedømmere, dog ikke ved mundtlige prøver
- 2) tilbud om omprøve ved nye bedømmere
- 3) at klageren ikke får medhold i anken

Ankenævnets afgørelse meddeles uddannelsesinstitutionen snarest muligt og ved vintereksamen senest 2 måneder og ved sommereksamen senest 3 måneder efter, at anken er indgivet til institutionen. Kan anken ikke behandles inden for denne frist, skal uddannelsesinstitutionen hurtigst muligt underrette klageren herom med angivelse af begrundelsen herfor og oplysning om, hvornår anken forventes færdigbehandlet.

Uddannelsesinstitutionen giver hurtigst muligt klageren meddelelse om og bedømmerne kopi af afgørelsen. Går afgørelsen ud på tilbud om ombedømmelse eller omprøve, skal klageren informeres om, at ombedømmelse eller omprøve kan resultere i en lavere karakter.

Ankenævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.